

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำ
ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

DEVELOPMENT PROGRAM OF EDUCATIONAL PERSONNEL PROFESSIONAL
DEVELOPMENT TO SUFFICIENCY ECONOMY FORCE DRIVE LEADERSHIP IN
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

16

สุเทพ แก่งสันเทียะ*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์**
ดร.อนันต์ งามสะอาด***

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากร, การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั้งหมด จำนวน 415 แห่ง จัดสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Area or Cluster Sampling) โดยจำแนกเป็นกลุ่มภูมิภาค 4 ภูมิภาค ได้กลุ่มสถานศึกษาตัวอย่าง 212 แห่ง สุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) และเจาะจง จากบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ จำนวน 698 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบโปรแกรมจากสถานศึกษา 3 แห่งจากผู้เชี่ยวชาญ 6 คน และใช้สถานศึกษาทดลองภาคสนามจำนวน 1 แห่ง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และต้องการการพัฒนาตนเอง
2. โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและโครงการ, ผลที่คาดหวัง, กิจกรรมและทรัพยากรที่ใช้, ตัวบ่งชี้แสดงเวลาปริมาณและคุณภาพ, แหล่งข้อมูลและเงื่อนไขที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาในภาคสนาม พบว่า บุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนาตนเอง จนเกิดทักษะเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและนักเรียน

* นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

*** ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกสมุทรปราการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ABSTRACT

This study is the research and development design aiming at studying the current problems driving sufficiency economy in term of personnel development, developing the program of educational personnel professional development to sufficiency economy force drive leadership in schools, and checking the program effectiveness. This study was divided into 3 phases. The population and samples were 415 schools under the Office of Vocational Education Commission, selected by using cluster sampling with 4 areas deriving of 212 schools with quota sampling and purposive sampling technique from 698 administrators, teachers and staff. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation. The program was constructed by checking from 3 schools, and checking was from 6 experts. One school was purposively field tested.

The findings were as follows:

1. The schools were not systematically operated. The personnel were lacked of understanding about the sufficiency economy force drive in schools. All of them are needed to self-development.
2. The program of educational personnel professional development were found that the components of project consisted of objectives of program and project, the expected results, activities and resources, indicators showing time both quantitative and qualitative, data sources, and key supplementary conditions.
3. The results of checking the effectiveness of program for purposively field tested were found as follows: educational personnel professional on developing in self-study it takes skill to sufficiency economy force drive leadership in schools, effect to improve the quality of schools and students.

ภูมิหลัง

ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศทั้งในด้านอุตสาหกรรม บริการ และการเกษตร คำนึงถึงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นหลักโดยอาศัยการส่งออกและการขยายตัวของการลงทุนที่ชักจูงแหล่งทุนจากภายนอกประเทศเข้ามาลงทุนภายในประเทศ ผลจากการพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมถูกลดทอนลง สังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล ชุมชนมีความอ่อนแอ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยในปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิผล ต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนำไปสู่การพระราชทานพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2551 : 7) ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนของประชาชนในทุกระดับ ในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดแผนการพัฒนาประเทศ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและอนุรักษ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2551 : 24) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการทุกจังหวัดจำนวน 335 แห่ง แต่ในปัจจุบันมีสถานศึกษาผ่านการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่าง ในระยะที่ 1(2550) กำหนดเป้าหมาย 80 แห่ง มีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผ่านการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่าง จำนวน 3 แห่ง ในระยะที่ 2 (2551- 2552) เป้าหมาย จำนวน 120 แห่ง ผ่านการประเมิน จำนวน 42 แห่ง ในระยะที่ 3 (2553- 2554) มีสถานศึกษาเข้ารับการประเมินเป็นสถานศึกษาเป็นแบบอย่าง จำนวน 328 แห่ง ผ่านการประเมินจำนวน 308 แห่ง(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2555 : 9)

แต่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไม่สามารถขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการผลักดันการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา พบว่าผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เรียนมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะในการขับเคลื่อน

การพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งลักษณะสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา กล่าวคือเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นกระบวนการเชิงระบบ ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษามีหลากหลายรูปแบบ การดำเนินงานในแต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้บุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทางการศึกษาจากการใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพใด ๆ ควรคำนึงถึงหลักความเป็นไปได้และสอดคล้องกับบริบทด้วยโดยคาดหวังว่า การพัฒนาวิชาชีพบุคลากรโดยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบนั้น จะส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย จากเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับองค์ประกอบของการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากร นักเรียน นักศึกษาและประชาชนให้สามารถน้อมนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากร ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาวิชาชีพบุคลากรโดยใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบ ผ่านโครงการต่างๆ ที่กำหนดขึ้น โดยผลจากการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษานั้นบุคลากรทางการศึกษาจะต้องนำเอาความรู้และทักษะใหม่ที่ได้รับไปปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษา ในกรอบการพัฒนาบุคลากร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา และระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา ขอบเขตของเนื้อหาเป็นการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรโดยใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผ่านโครงการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในกรอบการพัฒนาบุคลากร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยดำเนินการวิจัย 1 ปีการศึกษา เป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา ตั้งแต่ 18 เมษายน – 15 พฤษภาคม 2554 ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรม ตั้งแต่ 18 พฤษภาคม–14 มิถุนายน 2554 ระยะที่ 3 การตรวจสอบโปรแกรม ตั้งแต่ 15 มิถุนายน–30 ธันวาคม 2554

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ประชากร ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษาทุกประเภทที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั้งหมด จำนวน 415 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีสมาชิกจำนวนมาก (Infinite Population) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Area or Cluster Sampling) โดยสุ่มสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งหมด จำนวน 415 แห่ง จำแนกเป็นกลุ่มภูมิภาค 4 ภูมิภาค จากนั้นสุ่มตัวแทนสถานศึกษาภายในกลุ่มแต่ละกลุ่มมาเป็นสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง (บุญชุม ศรีสะอาด. 2543 : 35-45) โดยใช้สัดส่วนร้อยละ 50.00 ได้จำนวนสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มสถานศึกษาตัวอย่าง 212 แห่ง ดังนี้ ภาคเหนือ จำนวน 74 แห่ง สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 แห่ง ภาคใต้ จำนวน 79 แห่ง สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 แห่ง ภาคกลาง จำนวน 151 แห่ง สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 77 แห่ง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 111 แห่ง สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 แห่ง

จากนั้นสุ่มบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 698 คน ซึ่งกำหนดสัดส่วนของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ กลุ่มผู้บริหาร ร้อยละ 30.00 จำนวน 212 คน (เจาะจงสถานศึกษาละ 1 คน) กลุ่มครูผู้สอน ร้อยละ 45.00 จำนวน 304 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 25.00 จำนวน 182 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสำรวจสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด
2. แบบประเมินองค์ความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ
3. แบบสังเกตปฏิบัติการผู้ร่วมโครงการในการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีการรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้วิธีแบบสำรวจทางไปรษณีย์และส่งแบบสำรวจกลับทางไปรษณีย์
2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา รวบรวมข้อมูลในระหว่างการทดลองภาคสนามโดยใช้เครื่องมือแบบประเมินองค์ความรู้ก่อนและหลังการพัฒนา และแบบสังเกตปฏิบัติการผู้ร่วมโครงการในการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

การดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา และระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา(R₁)

1.1.1 ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา แนวทางการ บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.1.2 ขั้นที่ 2 สำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั้งหมด 415 แห่ง โดยมีประชากรได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั้งหมด จำนวน 415 แห่ง จัดสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Area or Cluster Sampling) โดยจำแนกเป็นกลุ่มภูมิภาค 4 ภูมิภาค ได้กลุ่มสถานศึกษาตัวอย่าง 212 แห่ง สุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) และเจาะจง จำนวน 698 คนประกอบไปด้วย กลุ่มผู้บริหาร ร้อยละ 30.00

จำนวน 212 คน (เจาะจงสถานศึกษาละ 1 คน) กลุ่มครูผู้สอน ร้อยละ 45.00 จำนวน 304 คน (จาก 212 สถานศึกษา) และกลุ่มเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 25.00 จำนวน 182 คน (จาก 212 สถานศึกษา) โดยใช้แบบสำรวจความเห็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับและแบบปลายเปิด เพื่อจัดทำร่างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา

2. ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา

2.1 ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำรายละเอียดของโปรแกรม(D₁)

ร่างรายละเอียดของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้ตารางเหตุผลสัมพันธ์(Log Frame) เพื่อออกแบบโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาตามแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตนะ (2551: 3 - 18)

2.2 ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบโปรแกรม (R₂)

เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงโปรแกรม จากการดำเนินงานวิจัยในขั้นตอนที่ 2 ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานได้

2.2.1 ขั้นที่ 1 ตรวจสอบครั้งที่ 1 และการปรับปรุงแก้ไข(Preliminary Field Testing and Revision) จากบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการโนนดินแดง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน ครูผู้สอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน 5 คน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 3 คน โดยใช้วิธีการอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2.2.2 ขั้นที่ 2 ตรวจสอบครั้งที่ 2 และการปรับปรุงแก้ไข (Main Field Testing and Revision) จากบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม และวิทยาลัยการอาชีพเนินขาม จังหวัดชัยนาทโดยแต่ละแห่งใช้บุคลากรทางการศึกษา จำนวนแต่ละ 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน ครูผู้สอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน 5 คน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 3 คน ซึ่งใช้วิธีการอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2.2.3 ขั้นที่ 3 การตรวจสอบโปรแกรมจากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Field Testing and Revision) เพื่อใช้ในขั้นตอนการทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และการกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินเป็นสถานศึกษาแบบอย่างบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ประเภทสถานศึกษาได้แก่ กลุ่มวิทยาลัยเทคนิค กลุ่มวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีและประมง กลุ่มวิทยาลัยอาชีวศึกษา กลุ่มวิทยาลัยการอาชีพและกลุ่มวิทยาลัยสารพัดช่างที่มีประสบการณ์ด้านการวิจัย

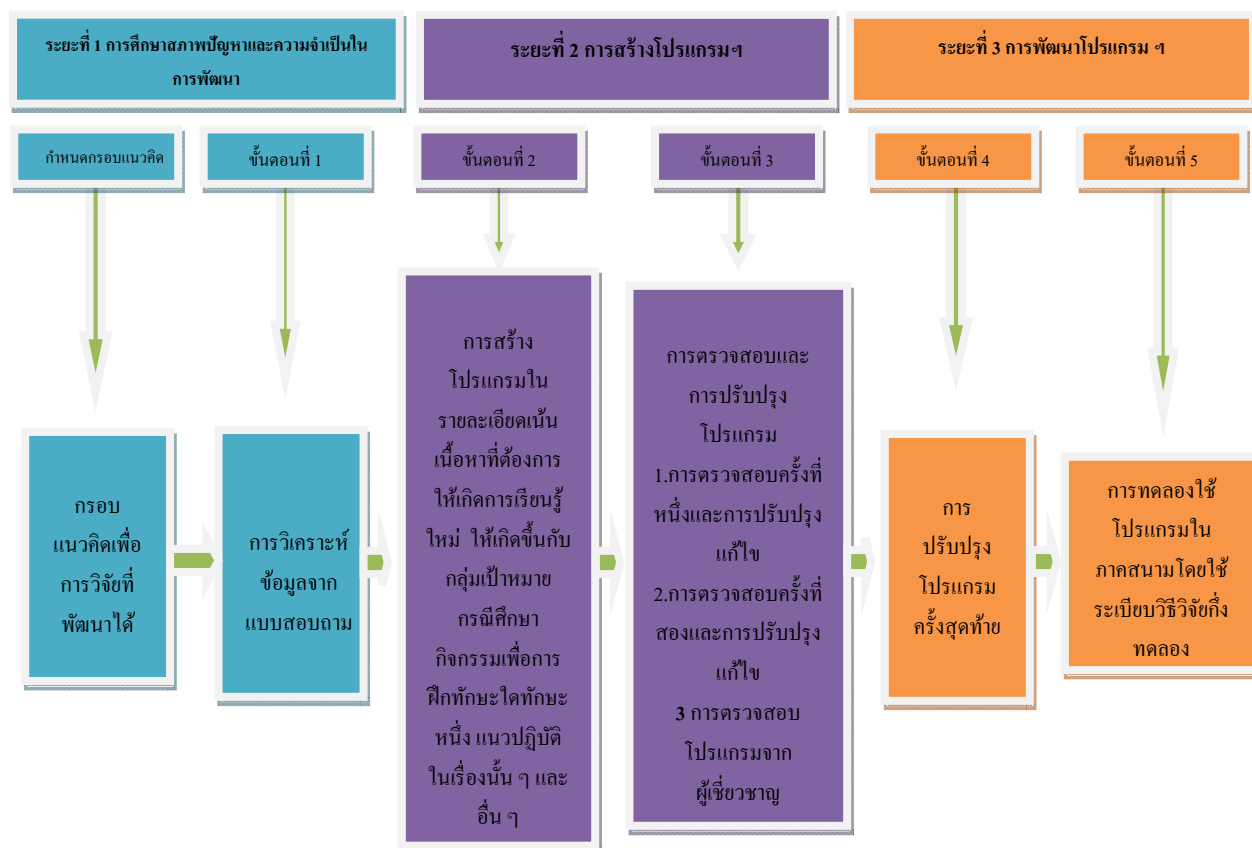
3. ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา

3.1 ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมครั้งสุดท้าย(Final Field Testing and Revision) (D₂)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาพัฒนาโปรแกรมให้สมบูรณ์ในประเด็น ภาพรวมขององค์ประกอบหลักของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา โครงการที่กำหนดในการพัฒนากิจกรรมและรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา

3.2 ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม

เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยการทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนามใช้ระเบียบวิธีวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experiment) รูปแบบ Pretest-Posttest Design โดยเลือกวิทยาลัยการอาชีพนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 69 คน เจ้าหน้าที่และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ จำนวน 45 คน รวมจำนวน 119 คน เป็นสถานศึกษาที่จะดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม

ภาพประกอบ 2 ผังแสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา และระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้ผลการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งได้ผลการศึกษาการรับรู้ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ ที่มีต่อสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ร้อยละ 58.95 บุคลากรมีภาระงานมาก ร้อยละ 18.42 บุคลากรขาดโอกาสในการพัฒนาและขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 11.58 ขาดการประชาสัมพันธ์และการนิเทศ ติดตามผล ร้อยละ 4.73 ไม่มีต้นแบบเพื่อการศึกษาและขาดคู่มือในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 2.63 ไม่มีแผนงานในการพัฒนาบุคลากรและผู้บริหารขาดการกำกับอย่างจริงจัง ร้อยละ 1.58 และขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนา ร้อยละ 0.53

มีความต้องการให้มีจัดการฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากร ร้อยละ 64.21 จัดให้มีหน่วยงานกลางในการให้ความรู้และกำกับติดตาม ร้อยละ 8.95 จัดงบประมาณให้เพียงพอ ร้อยละ 7.36 สร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและเพิ่มแหล่งเรียนรู้และต้นแบบในการพัฒนาบุคลากร ร้อยละ 4.21 จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนา

บุคลากร ร้อยละ 3.68 ปรับปรุงหลักสูตร ร้อยละ 3.16 เพิ่มบุคลากรและผู้รับผิดชอบโดยตรงและใช้สื่อมัลติมีเดียในการพัฒนา ร้อยละ 1.58 จัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานและผู้บริหารต้องมีความจริงจังในการพัฒนาบุคลากร ร้อยละ 0.53 นอกจากนี้สถานศึกษายังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ บุคลากรส่วนใหญ่จึงแค่รับรู้ มีเพียงผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นส่วนน้อยที่รับผิดชอบงานภายในสถานศึกษา

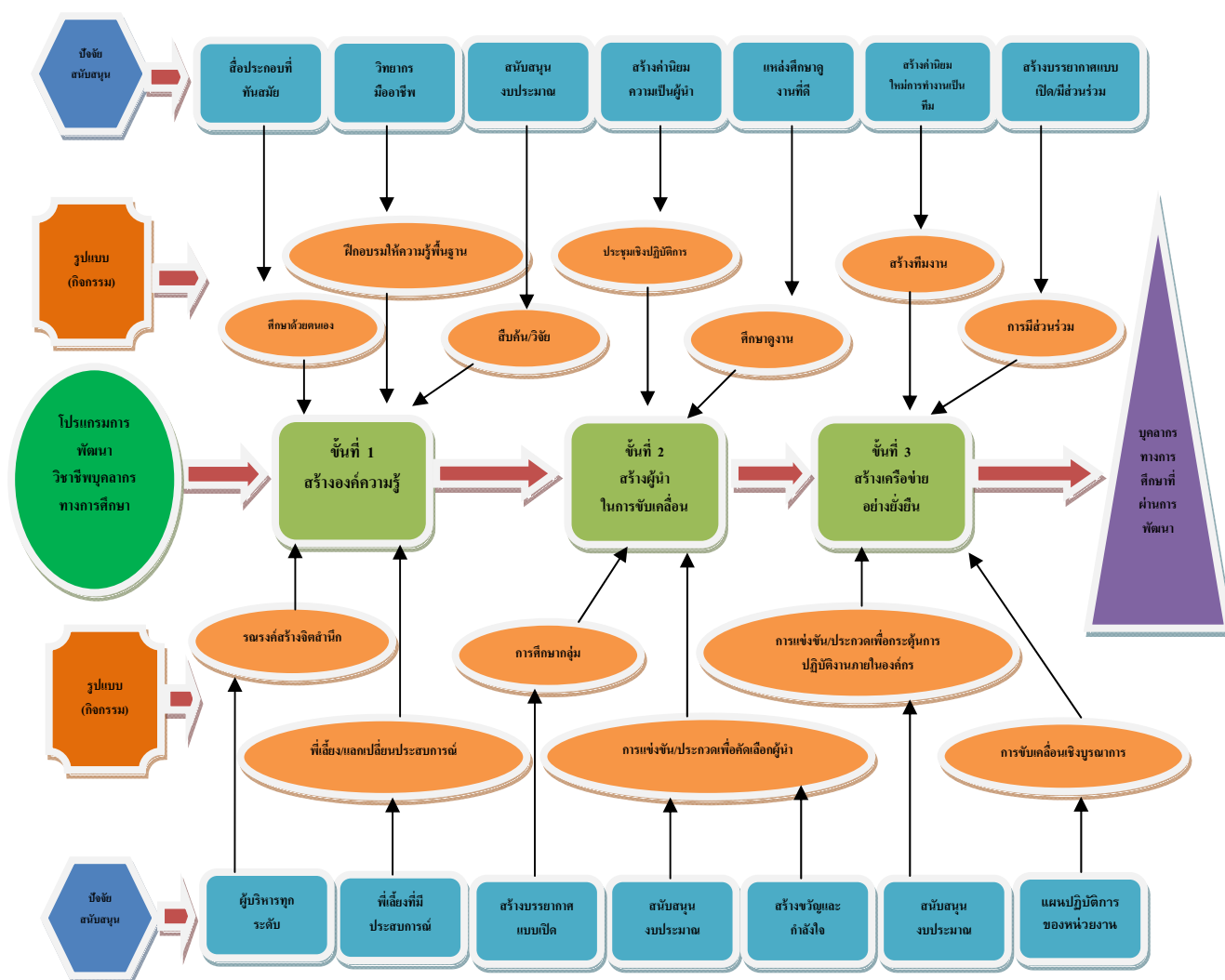
ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปจัดสร้างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้ตรงกับประเด็นปัญหาใน ระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา

จากข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจัดทำร่างโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดโดยการประยุกต์ใช้ตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Log Frame) พบว่าโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วยโครงการหลัก 3 โครงการ คือ 1)โครงการพัฒนาฐานองค์ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) โครงการร่วมสร้างผู้นำขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และ 3) โครงการสร้างเครือข่ายขยายผลเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งองค์ประกอบของโครงการประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของโปรแกรม, วัตถุประสงค์ของโครงการ, ผลการพัฒนาที่คาดหวังให้เกิดขึ้น, กิจกรรมและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาในแต่ละกิจกรรม, ตัวบ่งชี้แสดงเวลาปริมาณและคุณภาพ, แหล่งข้อมูลและเงื่อนไขประกอบที่สำคัญที่เป็นปัจจัยที่จะทำให้การพัฒนาบรรลุวัตถุประสงค์

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา

ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ภาคสนาม พบว่า พบว่า บุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนาตนเอง จนเกิดทักษะเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา เห็นได้จากแบบประเมินตนเอง ก่อนและหลังการพัฒนา การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการสอน โครงการ/กิจกรรม และแผนการปฏิบัติประจำปี มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสาธารณะ มีการดำเนินชีวิตตามวิถีขนบธรรมเนียมประเพณีไทย มีผลการประเมินเพิ่มสะสมงานตนเองเป็นไปตามเกณฑ์การพัฒนาบุคลากรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาทำให้ผ่านเกณฑ์การประเมินการประกันคุณภาพภายใน ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทานและนักเรียนได้รับรางวัล นักศึกษารางวัลพระราชทานประจำปีการศึกษา 2554

ภาพประกอบ 3 โมเดลโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้รู้ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

เพื่อประสิทธิภาพของการวิจัยในการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่การเป็นผู้รู้ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ และสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ก่อนดำเนินการพัฒนามูลฐานทางการศึกษา ผู้นำการพัฒนาควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจในโปรแกรมให้ ท่องแท้ชัดเจนเพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาคอขวดที่อาจเกิดขึ้นได้ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยนำโปรแกรมพัฒนา วิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้รู้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไป ดำเนินการเพื่อสนองนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อสนับสนุนโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา อย่างเพียงพอและเหมาะสม

1.4 การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตามโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา ต้องดำเนินการตามโครงการเหตุผลสัมพันธ์ เรียงลำดับของโครงการจาก โครงการพัฒนาฐานองค์ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการร่วมสร้างผู้นำขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และโครงการสร้างเครือข่ายขยายผลเศรษฐกิจพอเพียงตามลำดับ เนื่องจากมีความต่อเนื่องของโครงการทั้งสามโครงการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบถึงแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาโดยนำโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปดำเนินการ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาต่างประเภทกัน ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและในสถานศึกษาต่างสังกัดเช่นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จินตนา ศรีสารคาม. วิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.

การบริหารการศึกษา.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

ชาติชาย เกตุพรหม. การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษาของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. การบริหารการศึกษา.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2553.

บุญชุม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ศึกษาสาส์น.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.

วชิราวุธ ปานพรม. ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. การบริหารการศึกษา.สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.

วิโรจน์ สารรัตน์. "การประยุกต์ใช้ Log Frame เพื่อออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยและพัฒนา". วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(1) : 3-18 : มกราคม- มิถุนายน 2551

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาส่งเสริมประสานงานกิจการนักศึกษาและกิจการพิเศษ, 2555.

. การดำเนินงานขับเคลื่อนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอศ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

http://vec.go.th/iscripts/cmview.php?doc=document/news/t_0449/econ.htm. (บันทึกเมื่อ 10 มีนาคม 2554)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://www.sufficiencyeconomy.org/mfiles/1126690846/chapter1.pdf> (บันทึกเมื่อ 10 มีนาคม 2554)